

گزارش آلودگی به انگل پزودولینشیا کاناریینسیس (Pseudolynchia canariensis) در یک دسته کبوتر در شهرستان بم

حجت الله جعفری، دکترای عمومی دامپزشکی،
معاون دامپزشکی شهرستان بم، اداره کل
دامپزشکی استان کرمان
پست الکترونیکی: hjveterinary@yahoo.com
زهره وکیلی، دکترای عمومی دامپزشکی،
کارشناس اداره کل دامپزشکی استان کرمان، اداره
کل دامپزشکی استان کرمان
پست الکترونیکی: zohrevakili1363@gmail.com

مقدمه:

هیپوبوسیدیه (hippoboscidae) یا
مگس های شپشی، گروهی از دوبالان هستند که
انگل اجباری و اغلب دائمی پرندگان و پستانداران
بوده و خود را روی میزبان چسبانده و تثبیت می
کنند. اغلب گونه های این مگس بدون بال بوده و یا
پس از یافتن میزبان، بال خود را از دست می دهند.
در برخی گونه ها، بال ها به خوبی رشد کرده است
و از پروازهای سریع و کوتاه برای جستن و یافتن
میزبان استفاده می کنند (خوبدل مهدی و همکاران،
۱۳۹۳: ۲۴۳-۲۵۱). انگل های خارجی در پرندگان
از این حیث مورد توجه می باشند که باعث تاخیر در
رشد، کاهش شور و نشاط و تضعیف شرایط بدنی
پرنده می شوند. آنها می توانند سلامتی پرنده را
تحت تاثیر قرار دهند (Khodadad Pirali-
Kheirabadi, 2016: 424-428). گونه
پزودولینشیا کاناریینسیس (Pseudolynchia
canariensis) که به مگس شپشی یا مگس
کبوتر معروف است یک گونه با انتشار بسیار گسترده
از این جنس است و میزبان اصلی آن کبوترهای
اهلی، صحرایی یا کبوتر چاهی و نیز قمری خانگی
می باشد (خوبدل مهدی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۵۱-
۲۴۳).

پزودولینشیا
کاناریینسیس (Pseudolynchia canariensis) یک
عامل مهم انتقال تک یاخته مهم هموپروتئوس
کلمبه (haemoproteos colombae) می
باشد و همچنین قابل ذکر است سگ مگسان می
توانند در انتقال جرب ها و شپش های آلوده کننده

پرندگان نقش داشته باشند (Khodadad
Pirali-Kheirabadi, 2016: 424-428).
شیوع فصلی هموپروتئوس کلمبه (haemoproteos colombae) با الگوی
فراوانی ناقل آن مگس کبوتر مطابقت زمانی دارد.
این مگس همچنین ناقل اصلی شپش قلمی و
باریک کلمبیکولا کلمبه (columbicola
columbae) در بین کبوترها و سایر پرندگان
است علاوه بر این، خون خواری مگس کبوتر باعث
کم خونی در پرندگان می شود و لذا می تواند همراه
سایر انگل ها به صنعت پرورش کبوترهای اهلی
صدمه وارد کند (خوبدل مهدی و همکاران، ۱۳۹۳:
۲۴۳-۲۵۱).

نوزاد مگس در داخل بدن مگس ماده بالغ
شده و به فاصله کمی پس از خروج به پوپ تبدیل
می شود. مگس های بالغ قهوه ای تیره بوده و شش
میلی متر طول دارند و سرعت از میان پرها حرکت
کرده و خونخواری می کنند. این مگس ممکن است
انسان را نیش بزند و زخم پوستی دردناکی ایجاد کند
که چندین روز باقی می ماند (کافمن و همکاران،
۱۳۸۲: ۳۴۶).

شرح گزارش:

در بهار سال ۱۳۹۹ با مراجعه یک نفر از
پرورش دهندگان کبوتر به شبکه دامپزشکی
شهرستان بم، مبنی بر کاهش رشد و همچنین
کاهش میزان زاد و ولد کبوتران و نیز مشاهده موارد
از خارش و آسیب های پوستی از آشیانه و دسته
کبوتر ایشان بازدید بعمل آمد و پس از بررسی آشیانه
و نیز بررسی و معاینه بالینی کبوتران (عمدتا در
ناحیه زیر بال) مگس پزودولینشیا کاناریینسیس
(Pseudolynchia canariensis) مشاهده
گردید که این مگس ها لا به لای کرک و پره های
کبوترها میزبان می خزیدند و حرکت می کردند و
سپس پس از صید به آزمایشگاه دامپزشکی
شهرستان انتقال و بصورت میکروسکوپیکی نیز مورد
بررسی قرار گرفتند. مگس ها دارای یک جفت بال
شفاف بوده و دارای رگ متقاطع بر روی بالها بودند.
پالپی ها به طور مشخص بیش از دو برابر طول پهنای
داشتند، حاشیه خلفی اسکوتلوم (scutellum) کم
و بیش مستقیم است و مگس های تحت بررسی
قهوه ای تیره رنگ و اندازه ای بین پنج تا هفت
میلی متر دارند و نیز دارا بودن چنگال های انتهایی

سلام و سلامتی

پاها (Claws) که به واسطه آنها به پره‌های پرند می چسبد یکی دیگر از خصوصیات تشخیصی این مگس می باشد.

بحث و نتیجه گیری:

این حشره در انتقال عوامل بیماری زای متعدد در بین پرندگان نقش دارد ولی نقش آنها در انتقال عوامل بیماری زا به انسان به درستی معلوم نیست ولی به لحاظ خون خواری می تواند علاوه بر درد و خارش باعث ایجاد علائم حساسیت جلدی و گاهی عفونت موضعی شود. (خوبدل مهدی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۴۳-۲۵۱). در ایران مطالعات و تحقیقات نسبی در خصوص میزان آلودگی به این انگل صورت گرفته است لذا می طلبد مطالعات گسترده تر و جامع تری در این زمینه انجام پذیرد. قابل ذکر است مطالعه در استان خراسان جنوبی از اکتبر ۲۰۰۸ تا سپتامبر ۲۰۰۹ توسط رادفر و همکاران بر روی ۱۰۲ کبوتر انجام پذیرفت و میزان آلودگی ۶۳٫۷۲ درصد گزارش گردید (Mohammad- Hossein Radfar, 2011 : 18-23). همچنین یک مورد آلودگی در ژولای ۲۰۱۲ در یک دسته کبوتر (۵۰ قطعه ای) در شهرکرد توسط پیرعلی خیرآبادی و همکاران گزارش گردید (Khodadad Pirali-Kheirabadi, 2016: 424-428). در بررسی که اولین بار در شهر تهران در سال ۱۳۹۳ توسط خوبدل و همکاران در برخی محیط های نظامی مستقر در تهران انجام پذیرفت ۳۱ کبوتر از مکان های آلوده صید و تعداد ۶۶ مگس شناسایی گردید، همچنین در این بررسی تعداد هشت مورد گزش انسانی ناشی از این مگس برای اولین بار از ایران گزارش شد (خوبدل مهدی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۴۳-۲۵۱). لذا نظر به گزارشاتی از آلودگی به این مگس در ایران و همچنین احتمال خطراتی از جمله گزش انسانی توسط این مگس، می طلبد بررسی های علمی بیشتر در زمینه میزان آلودگی کبوترها به این انگل و به دنبال آن بررسی انگلها و عوامل بیماری زای منتقله توسط این مگس به کبوترهای آلوده صورت پذیرد. ارائه توصیه های بهداشتی از جمله نظافت مرتب و نیز بهسازی محیط پرورش پرند، استفاده از سموم موثر جهت انگل زدایی آشیانه و لانه ها به پرورش دهندگان کبوتر ضروری به نظر می رسد و نیز با توجه به احتمال گزش انسانی توسط این مگس می طلبد تحقیقات بیشتر به منظور کسب اطلاعات علمی متقن و قطعی در این زمینه انجام شود و همچنین پیشنهاد می گردد سازمان دامپزشکی کشور در انجام بررسی های علمی موارد انسانی این مگس با وزارت بهداشت طرح های تحقیقاتی مشترک اعمال نماید و قطعاً نتایج حاصله از این تحقیقات در تدوین برنامه های کنترلی و مراقبتی ناشی از این آلودگی موثر خواهد بود.

تصاویر مگس پزودولینشیا کانارینسیس مربوط به یک واحد پرورش کبوتر شهرستان بم

منابع مورد استفاده :

- ۱-خوبدل مهدی، آخوند محمد رضا (زمستان ۱۳۹۳) "بررسی مگس های نیش زن پزودولینشیا کانارینسیس در محیط های نظامی تهران و گزارش موارد گزش انسانی"، مجله طب نظامی، دوره ۱۶، شماره ۴، صفحه ۲۴۳-۲۵۱.

سلام و سلامتی

۲- دکتر کافمن جانز و همکاران، ترجمه دکتر سید حسینی حسین، دکتر حدادزاده حمیدرضا و همکاران (بهار ۱۳۸۲) " کتاب عفونت های انگلی دامهای اهلی " ، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول صفحه ۳۴۶.

۳-Khodadad Pirali-Kheirabadi , Amir Dehghani-Samani , Nader Ahmadi-Baberi , Vida Najafzadeh (2016 Jan 6) "A First Report of Infestation by Pseudolynchia canariensis in a Herd of Pigeons in Shahrekord (Southwest of Iran) " Journal of Arthropod-borne Diseases, 10(3):20.

۴-Mohammad Hossein Radfar, Saeid Fathi, Ehsan Norouzi Asl, Mohammad Mirzaei Dehaghi and Hadi Rezaei Seghinsara (2011) "A Survey of Parasites of Domestic Pigeons (*Columba livia domestica*) in South Khorasan, Iran" Medwell Journals, Volume 4, issue 1 :18-23.

